Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1978/79:17

med anledning av propositionen 1978/79:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79, såvitt gäller skyddat arbete, jämte motioner

I detta betänkande behandlar utskottet propositionen 1978/79:25, bilaga 9 (arbetsmarknadsdepartementet), såvitt gäller de under C Arbetsmiljö m. m. upptagna punkterna C 7 Bidrag till den centrala stiftelsen för skyddat arbete (s. 89) samt Förslag till lag om regional stiftelse för skyddat arbete (s. 91). De båda avsnitten i propositionen har i regeringen föredragits av statsrådet Wirtén.

I anslutning till propositionen har utskottet tagit upp följande med anledning av densamma väckta motioner

1978/79:56 av Allan Gustafsson (c)
1978/79:80 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m)
1978/79:149 av Jan-Ivan Nilsson (c) och Karl-Anders Petersson (c)
1978/79:150 av Johan Olsson (c) och Olle Eriksson (c)
1978/79:154, yrkandena 2 och 3, av Lars Werner m. fl. (vpk)

Företrädare för Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet samt för LO och TCO har inför utskottet lämnat synpunkter i ärendet.

Propositionen

Bidrag till den centrala stiftelsen för skyddat arbete

I propositionen föreslås att riksdagen till Bidrag till den centrala stiftelsen för skyddat arbete på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

Lagförslaget

Det i propositionen framlagda lagförslaget har följande lydelse:

Förslag till

Lag om regionala stiftelser för skyddat arbete;

Härigenom föreskrivs följande.

1 § För varje län skall finnas en regional stiftelse för skyddat arbete som bildas av staten och landstingskommunen.

En central stiftelse för skyddat arbete, som bildas av staten, skall ha tillsyn över de regionala stiftelserna och samordna deras verksamhet. Den centrala

stiftelsen skall även fördela medel som anslås för de regionala stiftelsernas verksamhet.

2 § Den regionala stiftelsens verksamhet skall bedrivas effektivt och med iakttagande av affärsmässiga principer.

Stiftelsen skall svara för planering, inrättande och drift av arbetsställen för skyddat arbete och industriella beredskapsarbeten som beslutas av regeringen eller av arbetsmarknadsstyrelsen eller den centrala stiftelsen. Stiftelsen skall därvid följa dels de övergripande beslut som fattas av den centrala stiftelsen i frågor rörande planering, budgetering och ekonomi samt beträffande personal- och rehabiliteringspolitik, dels de anvisningar som lämnas av den centrala stiftelsen.

3 § Den regionala stiftelsen förvaltas av en styrelse som består av tolv ledamöter jämte lika många suppleanter. Ordföranden och ytterligare sex ledamöter jämte suppleanter väljs av landstinget. Regeringen utser vice ordföranden och återstående fyra ledamöter jämte suppleanter. Av de sistnämnda fyra ledamöterna utses en efter förslag av Svenska kommunförbundets länsavdelning, en efter förslag av LO-distriktet, en efter förslag av TCO-distriktet och en som representant för länets näringsliv. På samma sätt utses suppleanterna för dessa ledamöter. I fråga om suppleant som väljs av landstinget tillämpas 3 kap. 2 § andra stycket kommunallagen (1977:179).

Vid styrelsens sida skall finnas två av länsarbetsnämnden och två av de anställdas fackliga organisationer utsedda representanter, vilka har rätt att närvara och yttra sig samt ställa förslag vid styrelsens sammanträden. För representanterna skall på samma sätt utses personliga suppleanter. Av representanterna för de anställdas fackliga organisationer skall en företräda dem som har anvisats arbete som bedrivs av stiftelsen och en de anställda i övrigt. Detsamma gäller i fråga om suppleanter för dem. Finns flera sådana organisationer utses representanter och suppleanter av den organisation som företräder det största antalet arbetstagare inom varje kategori.

4 § Styrelsens förvaltning samt den regionala stiftelsens räkenskaper skall årligen granskas av tre revisorer. Landstinget utser en revisor och regeringen två revisorer. För revisorerna utses på samma sätt suppleanter. Av de revisorer och suppleanter som utses av regeringen skall en revisor jämte suppleant utses efter förslag av den fackliga organisation som företräder dem som har anvisats arbete som bedrivs av stiftelsen. Finns flera sådana organisationer utses revisor jämte suppleant efter förslag av den organisation som företräder det största antalet arbetstagare.

5 § Vad som i 1 § sägs om landstingskommun gäller i Göteborgs och Bohus län landstingskommunen och Göteborgs kommun, i Malmöhus län landstingskommunen och Malmö kommun och i Gotlands län Gotlands

kommun.

Val enligt 3 och 4 §§ förrättas i dessa län enligt följande. I Göteborgs och Bohus län väljer landstinget tre ledamöter jämte suppleanter samt kommunfullmäktige i Göteborgs kommun ordförande och ytterligare tre ledamöter jämte suppleanter och en revisor jämte suppleant. I Malmöhus län väljer landstinget ordförande och ytterligare fyra ledamöter jämte suppleanter och en revisor jämte suppleant samt kommunfullmäktige i Malmö kommun två ledamöter jämte suppleanter. I Gotlands län förrättas valen av kommunfullmäktige i Gotlands kommun.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1979.

Motionerna

1978/79:56 av Allan Gustafsson (c)

I motionen yrkas att riksdagen uttalar att den centrala stiftelsen inom den skyddade verksamheten lokaliseras till Karlstad.

1978/79:80 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar

1. att styrelsen för stiftelserna för skyddat arbete skall bestå av ordförande samt tio ledamöter, samtliga valda av respektive landstingskommun, samt

2. att vice ordföranden utses av regeringen.

1978/79:149 av Jan-Ivan Nilsson (c) och Karl-Anders Petersson (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar

1. att med avslag på propositionen 1978/79:25 i den del som avser förslag till lag om regional stiftelse för skyddat arbete hos regeringen begär att ett nytt förslag skall framläggas innebärande att

a) landstingen skall utse ledamöterna i styrelsen för de regionala stiftelserna för skyddat arbete

b) att den centrala stiftelsen ges befogenheter i enlighet med vad som anförts i motionen

2. att ge regeringen till känna vad som anförts beträffande lokaliseringen av den centrala stiftelsen.

1978/79:150 av Johan Olsson (c) och Olle Eriksson (c)

I motionen yrkas att riksdagen vid utformningen av stadgar m. m. för de regionala stiftelserna för skyddat arbete möjliggör att länets näringsliv garanteras representation med två ledamöter samt att de utses efter förslag av näringslivsorganisation enligt vad i motionen anförts.

1978/79:154, yrkandena 2 och 3, av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

2. att riksdagen beslutar avslå propositionen 1978/79:25 i vad gäller förslag till lag om regionala stiftelser för skyddat arbete,

3. att riksdagen hemställer hos regeringen om nytt förslag till lag om regionala stiftelser för skyddat arbete där

a. målsättningen att trygga de handikappades rätt till arbete finns inskriven som en övergripande målsättning,

b. de anställdas fackliga organisationer ges beslutanderätt i styrelsen,

c. de anställda tillförsäkras ett avgörande inflytande över sina arbetsplatser,

d. näringslivet ej ges någon representation i styrelserna.

Utskottet

Bakgrund

Den 13 december 1977 fattade riksdagen principbeslut (prop. 1977/78:30, AU 1977/78:16, rskr 1977/78:74) om den framtida organisationen för skyddat arbete och yrkesinriktad rehabilitering m. m. Beslutet innebar bl. a. att verksamheten vid verkstäder för skyddat arbete, kontorsarbetscentraler, industriella beredskapsarbeten och hemarbete skall samordnas i en gemensam organisation. Staten skall tillsammans med landstingskommunerna bilda regionala stiftelser för skyddat arbete inom varje län. För vissa övergripande frågor skall en central stiftelse inrättas. Det nya huvudmannaskapet beräknas kunna träda i kraft den 1 januari 1980.

Den nya ordningen innebär att staten skall ta över kostnadsansvaret för verksamheten från landsting och kommuner. En utgångspunkt för statens övertagande av kostnadsansvaret är enligt riksdagsbeslutet att det i sin helhet motsvaras av minskade statliga åtaganden inom andra kommunala verksamhetsområden. En annan förutsättning är att uppgörelse kan träffas om överlåtelser till den nya organisationen av bl. a. lokaler och maskiner samt andra tillgångar och förpliktelser som har samband med de olika arbetsvårdsföretagens verksamhet.

Regeringen har genom beslut den 23 februari 1978 uppdragit åt statens förhandlingsnämnd att i ovannämnda frågor ta upp förhandlingar med nuvarande huvudmän.

Den nya organisationen beräknas sysselsätta mer än 27 000 anställda och få en omsättning på över 2 miljarder kronor under första verksamhetsåret. Underskottet kan beräknas uppgå till hälften av omsättningen.

I enlighet med riksdagens beslut tillsattes en organisationskommitté (NOSA) för att utarbeta förslag till detaljorganisation av hela den skyddade verksamheten samt för att förbereda det praktiska genomförandet av den nya organisationen. Ett omfattande organisations- och förhandlingsarbete pågår f. n. i denna kommitté.

Anslag till den centrala stiftelsen för skyddat arbete

NOSA har föreslagit att den centrala stiftelsen skall byggas upp redan från början av år 1979 och att medel skall ställas till dess förfogande för att täcka kostnader som uppstår under innevarande budgetår. Stiftelsen har enligt planerna att under nästa år svara för bl. a. rekrytering och inskolning av personal samt utveckling av det förvaltningsekonomiska systemet. Vidare måste den centrala stiftelsen biträda vid uppbyggandet av de regionala stiftelserna, då dessa på grund av förhandlingar m. m. inte beräknas börja sin verksamhet förrän vid mitten av år 1979. På det regionala planet kan den centrala stiftelsens insatser gälla åtgärder som lokalanskaffning och personalrekrytering. Både centralt och regionalt beräknas kostnader uppstå för utbildningsinsatser och olika former av konsulthjälp.

NOSA har sammantaget beräknat kostnaderna för den centrala stiftelsen under första halvåret 1979 till ca 11,5 milj. kr. och för de regionala stiftelserna till ca 13,7 milj. kr.

Regeringen har ställt sig bakom NOSA:s framställning samt föreslagit ett anslag på 10 milj. kr. med hänsyn till det beräknade betalningsutfallet.

Utskottet delar regeringens bedömning. Det är angeläget att det pågående organisationsarbetet drivs med kraft så att den nya organisationen kan börja arbeta fullt ut den 1 januari 1980. Medel bör därför ställas till förfogande i enlighet med begäran i propositionen. Det bör ankomma på regeringen att avgöra under vilka förutsättningar medlen får disponeras. En avgörande fråga är därvid att principöverenskommelse i de tidigare nämnda förhandlingarna kan träffas mellan statens förhandlingsnämnd å ena sidan och de båda kommunförbunden å den andra.

Lokaliseringen av den centrala stiftelsen

Frågan om i vilken ort den centrala stiftelsen skall placeras har utretts av NOSA, vars majoritet beslutat förorda Botkyrka kommun, som ligger omedelbart söder om Stockholm. Den centrala stiftelsen beräknas få ca 110 befattningshavare av vilka huvuddelen är anställda på olika myndigheter, främst AMS, i Stockholmsområdet. Regeringen har nyligen beslutat i enlighet med NOSA:s förslag.

I två motioner kritiseras regeringens beslut. Jan-Ivan Nilsson (c) och Karl-Anders Petersson (c) noterar i motionen 149 att regeringens beslut ännu inte anmälts för riksdagen, vilket förutsattes då riksdagen fattade sitt principbeslut att inrätta den centrala stiftelsen (AU 1977/78:16 s. 19). Motionärerna är missnöjda med beslutet och framhåller den starka tillväxten av statlig verksamhet i Stockholmsområdet och de i olika sammanhang manifesterade strävandena bl. a. av sysselsättningsutredningen att styra expansionen av statlig verksamhet till andra delar av landet än Stockholmsområdet. Utan att framlägga något konkret alternativ slår motionärerna fast att lokaliseringen

av den centrala stiftelsen borde ha varit utanför Stockholmsregionen. Motionärerna vill att regeringen skall underrättas om de framförda synpunkterna.

Allan Gustafsson (c) för fram liknande synpunkter i sin motion 56. Han slutar emellertid med ett konkret yrkande, nämligen att den centrala stiftelsen skall placeras i Karlstad. För detta val av ort åberopas de svåra sysselsättningsproblemen i Värmlands län.

Utskottet instämmer i de principiella synpunkterna som förts fram, nämligen att vid inrättande av nya statliga verksamheter liksom vid utbyggnad av befintliga bör man sträva efter att finna andra lokaliseringslösningar än Stockholmsregionen. Självfallet måste vid avgörandet vägas in de särskilda krav som är förenade med den aktuella verksamheten. Även faktorer som hänger samman med ekonomi och personal måste beaktas.

När det gäller den centrala stiftelsen finns det goda skäl som talar för placering i Stockholmsregionen. För en sådan placering talar behovet av snabba och täta förbindelser med de regionala stiftelserna liksom behovet av täta kontakter med myndigheter, främst AMS och industriverket, departement, kommunförbunden och andra organ som finns i Stockholm eller dess närhet. Man kan inte heller bortse från att den centrala stiftelsen till större delen kommer att bemannas med befattningshavare som redan finns i Stockholm och där arbetar med motsvarande uppgifter, främst inom AMS. En lokalisering utanför Stockholmsområdet skulle dessutom innebära en komplikation som kunde äventyra den planerade starten för den nya organisationen den 1 januari 1980.

De båda aktuella motionerna avstyrks med hänvisning till det anförda.

Förslaget till lag om regionala stiftelser för skyddat arbete

I 1977 års riksdagsbeslut förutsattes att var och en av de regionala stiftelserna skulle ledas av en styrelse med tolv ledamöter. Ordföranden och ytterligare tio ledamöter skulle utses av landstingskommun. En av de tio ledamöterna borde utses efter förslag av Svenska kommunförbundets länsavdelning, en efter förslag av LO-distriktet, en efter förslag av TCO-distriktet och en som representant för näringslivet. Regeringen avsågs utse en ledamot som samtidigt skulle vara vice ordförande.

Vid NOSA:s arbete har framkommit att kommunallagens valbestämmelser är tillämpliga på landstingens val av ledamöter till de regionala stiftelsernas styrelser. Det innebär att valen av styrelseledamöter kan komma att ske med proportionellt valsätt.

Mot den bakgrunden har inom arbetsmarknadsdepartementet utarbetats ett förslag till lag om regionala stiftelser för skyddat arbete. Förutom bestämmelser om hur stiftelsernas styrelser skall sammansättas och utses ger lagförslaget allmänna bestämmelser om de regionala stiftelsernas organisation och verksamhet samt vissa regler om den centrala stiftelsen.

När det gäller tillsättning av ledamöter innebär 3 § lagförslaget följande. Ordföranden och ytterligare sex ledamöter väljs av landstinget. Regeringen utser vice ordförande och återstående fyra ledamöter. Sistnämnda fyra ledamöter utses efter förslag av kommunförbundets länsavdelning, LO-distriktet, TCO-distriktet och en som representant för näringslivet.

I två motioner yrkas *avslag på propositionens* lagförslag.

Vpk grundar sitt avslagsyrkande i motionen 154 på den kritiska inställning partiet haft och alltjämt har mot såväl organisation som inriktning av det skyddade arbetet. Partiet vänder sig särskilt mot en formulering i 2 § lagförslaget enligt vilken den regionala stiftelsens verksamhet skall bedrivas effektivt och med iakttagande av affärsmässiga principer. Vpk kräver ett nytt lagförslag som fastställer som övergripande målsättning att trygga de handikappades rätt till arbete och tillförsäkrar de fackliga organisationerna och de anställda beslutanderätt i styrelsen och avgörande inflytande över arbetsplatserna.

Vpk:s förslag innebär att man river upp förra årets beslut om hur verksamheten skall organiseras. Redan av det skälet avstyrker utskottet motionen. När det gäller målet för verksamheten har utskottet ingen annan uppfattning än motionärerna. Målet för det skyddade arbetet är att ge meningsfull sysselsättning för arbetshandikappade.

Jan-Ivan Nilsson (c) och Karl-Anders Petersson (c) yrkar i motionen 149 också avslag på lagförslaget. De ser i det en misstro mot de politiska partiernas möjligheter att kanalisera skilda gruppers och organisationers intressen. Dessutom vänder de sig mot den rätt att meddela anvisningar som föreslås tillkomma den centrala stiftelsen. Motionärerna begär ett nytt förslag som skall innebära att landstingen skall utse styrelseledamöterna och att den centrala stiftelsens befogenheter begränsas till samordnande och övergripande uppgifter beträffande de regionala stiftelsernas verksamhet.

Som framgår av vad anförts inledningsvis är syftet med lagförslaget att garantera att styrelserna för de regionala stiftelserna får den sammansättning som avsågs med riksdagsbeslutet förra året. Med hänvisning härtill avstyrks motionen i aktuell del.

Motion 80 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m) innebär i sak avslag på propositionens förslag om *formerna för att utse ledamöterna i de regionala stiftelsernas styrelser* (3 § lagförslaget). De vill nämligen liksom Jan-Ivan Nilsson och Karl-Anders Petersson att landstingen skall utse styrelseledamöterna med undantag av vice ordföranden. I motionen av Per-Olof Strindberg m. fl. utgår man från att de regionala stiftelsernas styrelser skall utses på samma sätt som styrelserna för de regionala utvecklingsfonderna.

Motionsförslaget innebär bl. a. att intresseorganisationerna, dvs. kommunförbundets länsavdelningar och de fackliga organisationerna, inte ens formellt skulle få rätt att nominera ledamöter till styrelserna. Med hänvisning härtill och till vad ovan sagts om konflikten med kommunallagens valbe-

stämmelser avstyrks motionen.

Lagförslagets 3 § innebär, som förut nämnts, även att regeringen skall utse en representant för länets näringsliv som ledamot av styrelsen. I motionen 150 av Johan Olsson (c) och Olle Eriksson (c) yrkas att näringslivet garanteras två representanter.

Detta yrkande innebär ett klart avsteg från förra årets riksdagsbeslut och det avstyrks för den skull.

En fråga som visat sig kontroversiell är den rätt att meddela anvisningar som enligt 2 § lagförslaget skall tillkomma den centrala stiftelsen. Frågan har berörts i motionen 149 av Jan-Ivan Nilsson och Karl-Anders Petersson. Den centrala stiftelsen skall kunna meddela övergripande beslut om planering, budgetering, ekonomi, personalpolitik m. m. Ingen invändning har riktats mot att de regionala stiftelserna skall följa beslut av det slaget. Däremot har uttalats farhågor för att den centrala stiftelsen skall kunna meddela bindande anvisningar även i andra fall. Utskottet har förståelse för kritiken och vill därför slå fast att den rätt att meddela anvisning även i detaljfrågor som det här kan bli fråga om endast är avsedd att användas i undantagsfall. Man kan närmast se anvisningsrätten som ett utflöde av den centrala stiftelsens tillsynsfunktion. Med detta förtydligande godtas 2 §.

De gjorda ställningstagandena innebär att utskottet biträder propositionens lagförslag. Vad i övrigt anförts i propositionen under denna punkt lämnas av utskottet utan erinran.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till propositionens förslag till *Bidrag till den centrala stiftelsen för skyddat arbete* på tilläggsbudget I för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.,
2. beträffande *lokaliseringen av den centrala stiftelsen* att riksdagen avslår motionerna 1978/79:56 och 1978/79:149, yrkandet 2,
3. beträffande *avslag på propositionens förslag till lag om regionala stiftelser för skyddat arbete* att riksdagen avslår motionerna
   A. 1978/79:149, yrkandet 1, och 1978/79:154, yrkandet 2,
   B. 1978/79:154, yrkandet 3,
4. att riksdagen antar 1 och 4 §§ i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om regionala stiftelser för skyddat arbete,
5. beträffande *formerna för att utse styrelseledamöter m. m.*att riksdagen med avslag på motionerna 1978/79:80 och 1978/79:150 antar 3 och 5 §§ i lagförslaget,
6. beträffande *den centrala stiftelsens anvisningsrätt* att riksdagen antar 2 § i lagförslaget,

7. att riksdagen antar lagförslaget i den mån det inte behandlats i föregående punkter.

Stockholm den 7 december 1978

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
ELVER JONSSON

Närvarande: Elver Jonsson (fp), Bengt Fagerlund (s), Alf Wennerfors (m), Torsten Stridsman (c), Gördis Hörnlund (s), Allan Gustafsson (c), Erik Johansson i Simrishamn (s), Filip Fridolfsson (m), Ingrid Ludvigsson (s), Arne Fransson (c), Bernt Nilsson (s), Pär Granstedt (c), Frida Berglund (s), Anna-Greta Leijon (s) och Eric Hägelmark (fp).

Reservationer

1. Lokaliseringen av den centrala stiftelsen (mom. 2)

av Allan Gustafsson (c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar "När det" och slutar "det anförda" bort ha följande lydelse:

Då riksdagen förra året hade att ta ställning till motioner om lokaliseringen av den centrala stiftelsen för skyddad verksamhet avstyrktes dessa med motivering att man förutsatte att regeringen efter utredning skulle redovisa frågan för riksdagen.

Så har inte skett. Ungefär samtidigt med att regeringen lade fram sitt förslag till anslagsmedel för den centrala stiftelsen lät man publicera ett pressmeddelande om att regeringen beslutat förlägga den centrala stiftelsen till Botkyrka. Förfarandet är utmanande och kan inte ha annat syfte än att frånta riksdagen möjlighet att inverka på lokaliseringsfrågan. Det naturliga hade varit att regeringens förslag lagts fram i propositionen varefter hade följt motionsrätt och riksdagsbehandling i vanlig ordning. Mot bakgrund av vad här redovisats bör riksdagen vara oförhindrad att ha sin egen uppfattning i lokaliseringsfrågan. Ianspråktagande av medel för den centrala stiftelsen bör få ske endast under förutsättning att regeringen följer riksdagens beslut i lokaliseringsfrågan.

I sakfrågan vill utskottet framhålla följande. Som påpekas i motionen 149 av Jan-Ivan Nilsson (c) och Karl-Anders Petersson (c) är tillväxten av statlig administrativ verksamhet i Stockholmsområdet fortfarande stark. Riksdagen har tidigare uttalat att, då nya statliga organ bildas, man noggrant skall pröva möjligheten att förlägga verksamheten utanför Stockholmsområdet. I

sammanhanget bör noteras att det rör sig om en relativt omfattande verksamhet med i inledningsskedet ca 110 befattningshavare. Med beaktande härav borde det ha varit möjligt att placera stiftelsen utanför detta område. Utskottet är medvetet om att den tilltänkta orten bör ha goda kommunikationer med Stockholmsområdet och de orter som väljs ute i länen för de regionala stiftelserna. Med hänsyn till telekommunikationernas utveckling bör dock kraven inte sättas alltför högt. Det bör också framhållas att skälen för att placera stiftelsen utanför Stockholmsområdet är minst lika starka som för flertalet av de myndigheter som utlokaliserades genom besluten i början av 1970-talet.

Enligt utskottets uppfattning finns det flera orter som i och för sig är lämpliga. Med beaktande av både funktionsaspekten och regionalpolitiska skäl har utskottet stannat för att förorda Karlstad som lokaliseringsort. Detta innebär att utskottet ställer sig bakom motionen 56 av Allan Gustafsson (c). De ovan redovisade resonemangen innebär också att utskottet i princip biträder vad som i lokaliseringsfrågan anförs i motionen 149 av Jan-Ivan Nilsson (c) och Karl-Anders Petersson (c).

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *lokaliseringen av den centrala stiftelsen* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:56 samt med anledning av motionen 1978/79:149, yrkandet 2, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Lokaliseringen av den centrala stiftelsen (mom. 2)

av Torsten Stridsman, Arne Fransson och Pär Granstedt (alla c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar "När det" och slutar "det anförda" bort ha följande lydelse:

Såsom anförs i motionen 149 av Jan-Ivan Nilsson (c) och Karl-Anders Petersson (c) är tillväxten av statlig verksamhet hög i Stockholmsområdet. Trots den beslutade utlokaliseringen av vissa verk beräknas antalet statligt anställda öka starkt under 1970-talet. Redan i dag uppgår de till över 100 000. Mot denna bakgrund finns det starka skäl som talar för att den centrala stiftelsen borde ha placerats i någon ort utanför Stockholmsområdet. Ett sådant beslut hade legat i linje med de förslag sysselsättningsutredningen lagt fram om regionalpolitikens framtida inriktning. En på olika sätt decentraliserad offentlig verksamhet är av avgörande betydelse om vi skall uppnå regional balans.

Det kan inte heller med fog göras gällande att den centrala stiftelsens uppgifter skulle förhindra en placering utanför Stockholmsområdet. Enligt utskottets uppfattning kan orter utanför Storstockholmsområdet fungera mycket väl som lokaliseringsorter. Vad som anförs i motionen av Allan

Gustafsson är ett exempel på en sådan lösning. Eftersom lokaliseringsbeslutet redan är fattat, har utskottet inte anledning att ta ställning till alternativa lokaliseringsorter, varför motionen inte kan föranleda någon åtgärd.

Mot den redovisade bakgrunden beklagar utskottet att regeringen inte placerat stiftelsen utanför Stockholmsområdet. Utskottet vill i detta sammanhang understryka vikten av åtgärder för att förbättra tillgången på arbetsplatser i underförsörjda kommuner i Stockholms län. Detta måste dock ske genom en omfördelning inom länet.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *lokaliseringen av den centrala stiftelsen* att riksdagen

   A. med bifall till motionen 1978/79:149, yrkandet 2, och med anledning av motionen 1978/79:56 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

   B. lämnar motionen 1978/79:56 utan åtgärd i den mån den inte behandlats under A.

3. Avslag på propositionens förslag till lag om regionala stiftelser för skyddat arbete (mom. 3)

av Torsten Stridsman, Allan Gustafsson, Arne Fransson och Pär Granstedt (alla c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar "Som framgår" och slutar "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Det framlagda lagförslaget är anmärkningsvärt i flera avseenden. Det har inneburit att förhandlingarna mellan staten och kommunförbunden om den nya organisationen för skyddat arbete har avbrutits. Den nya organisationen bygger liksom den nuvarande i hög grad på medverkan av regionala och lokala intressenter. En lösning förhandlingsvägen av problemen sätts åt sidan med regeringens förslag.

Förra årets riksdagsbeslut om riktlinjer för organisationen förutsatte att styrelserna för de regionala stiftelserna med undantag endast av vice ordföranden skulle utses av landstingen. Därmed markerades inte bara betydelsen av en regional förankring av verksamheten. Beslutet är också att se som ett led i strävandena mot en ökad länsdemokrati.

Regeringsförslaget, som innebär att landstingens inflytande inskränks, kan inte fattas annat än som en misstro mot landstingens och där verksamma politiska partiers sätt att sköta valen av styrelseledamöter. Denna misstro saknar grund och det finns under inga förhållanden något hållbart motiv för avsteg från fjolårets principbeslut.

Ett annat anmärkningsvärt inslag i lagförslaget är den i princip obegränsade rätt att meddela anvisningar som avses tillkomma den centrala stiftelsen i

förhållande till de regionala stiftelserna. Enligt riksdagsbeslutet år 1977 skulle den centrala stiftelsen ha den i och för sig betydelsefulla uppgiften att fungera som samordnande och rådgivande instans med frihet för de regionala och lokala instanserna att driva verksamheten inom de allmänna ramar som anges centralt. Lagförslaget innebär även på denna punkt en omotiverad centralisering och byråkratisering av verksamheten.

Regeringens förslag innebär sammanfattningsvis så väsentliga avsteg från de principer som antogs av riksdagen förra året att det inte kan läggas till grund för ett beslut av riksdagen. Utskottet avstyrker därför regeringens förslag. Detta ställningstagande innebär att utskottet biträder avslagsyrkandet i motionen 149 av Jan-Ivan Nilsson (c) och Karl-Anders Petersson (c). Enligt utskottets uppfattning bör man i första hand pröva andra lösningar än lagstiftning för att lösa de frågor som nu blir reglerade genom lag. Att så är möjligt visar de förslag som kommunförbunden lagt fram i förhandlingarna med staten. Om lagstiftning trots allt skulle visa sig nödvändig bör ett nytt förslag från regeringen bygga på de principer som har angivits i motionen, nämligen att det är landstingen som skall utse ledamöter i styrelserna för de regionala stiftelserna och att den regionala stiftelsens befogenheter fastställs i enlighet med intentionerna i 1977 års beslut.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *avslag på propositionens förslag till lag om regionala stiftelser för skyddat arbete* att riksdagen

A. med anledning av motionen 1978/79:149, yrkandet 1, och motionen 1978/79:154, yrkandet 2, avslår det genom propositionen framlagda förslaget till lag om regionala stiftelser för skyddat arbete,

B. avslår motionen 1978/79:154, yrkandet 3.

4. Formerna för att utse styrelseledamöter m. m. (mom. 5)

av Alf Wennerfors (m) och Filip Fridolfsson (m) samt – under förutsättning av avslag på reservation 3 – Torsten Stridsman, Allan Gustafsson, Arne Fransson och Pär Granstedt (alla c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "Motionsförslaget innebär" och på följande sida slutar "den skull" bort ha följande lydelse:

Riksdagen beslöt förra året att landstingen skulle utse ordförande och tio ledamöter i de regionala stiftelserna, medan regeringen skulle utse en ledamot, som skulle vara vice ordförande. Det förutsattes att av de tio ledamöterna en skulle utses efter förslag av Svenska kommunförbundets länsavdelning, en efter förslag av LO-distriktet, en efter förslag av TCO-distriktet och en som representant för näringslivet. Det rådde i riksdagen enighet om denna lösning för utseende av representanterna. Principen

praktiseras f. ö. för de regionala utvecklingsfonderna.

Det har inte framlagts ett enda bärkraftigt skäl för att man skall riva upp förra årets beslut. Vad som åberopas beträffande kommunallagen var lika relevant i fjol som i år men ansågs tydligen inte då vara ett skäl mot en lösning via val genom landstingen. Dessutom finns det nu erfarenheter från valen till utvecklingsfondernas styrelser, som visar att systemet fungerar i praktiken.

Regeringens förslag är olyckligt på flera sätt. Bestämmelsen i 3 § ger uttryck för ett oberättigat misstroende mot landstingens sätt att handha de intentioner som kommit till uttryck i förra årets riksdagsbeslut. Lagförslaget stämmer inte heller med länsdemokratiska principer. Det kommer dessutom till i ett känsligt förhandlingsläge och är därför knappast ägnat att underlätta de viktiga förhandlingar som återstår mellan kommunförbunden och staten innan den nya organisationen kan träda i funktion.

Mot bakgrund av det anförda ansluter sig utskottet till motionen 80 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m) som innebär att lagregeln får en utformning som stämmer med förra årets riksdagsbeslut. 3 § i lagförslaget bör alltså ändras i enlighet med det sagda. Vissa följdändringar bör dessutom göras i 5 §. Med hänvisning till att riksdagsbeslutet förra året bör ligga fast avstyrker utskottet motionen 150 av Johan Olsson (c) och Olle Eriksson (c) om utökad styrelserepresentation för näringslivet.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *formerna för att utse styrelseledamöter m. m.* att riksdagen med avslag på propositionen i motsvarande del och motionen 1978/79:150 samt med bifall till motionen 1978/79:80 antar 3 och 5 §§ i lagförslaget i följande som reservanternas förslag betecknade lydelse

Regeringens förslag	*Reservanternas förslag*
3 § Den regionala stiftelsen förvaltas av en styrelse som består av tolv ledamöter jämte lika många suppleanter. Ordföranden och ytterligare *sex* ledamöter jämte suppleanter väljs av landstinget. Regeringen utser vice ordföranden *och återstående fyra ledamöter jämte suppleanter. Av de sistnämnda fyra ledamöterna utses en efter förslag av Svenska kommunförbundets länsavdelning, en efter förslag av LO-distriktet, en efter förslag av TCO-distriktet och en som representant för länets näringsliv. På samma sätt utses suppleanterna för dessa ledamöter. I fråga om suppleant som väljs av landstinget tillämpas 3*	**3 §** Den regionala stiftelsen förvaltas av en styrelse som består av tolv ledamöter jämte lika många suppleanter. Ordföranden och ytterligare *tio* ledamöter jämte suppleanter väljs av landstinget. Regeringen utser vice ordföranden *jämte suppleant.*

Regeringens förslag *Reservanternas förslag*

kap. 2 § andra stycket kommunallagen (1977:179).

Vid styrelsens sida skall finnas två av länsarbetsnämnden och två av de anställdas fackliga organisationer utsedda representanter, vilka har rätt att närvara och yttra sig samt ställa förslag vid styrelsens sammanträden. För representanterna skall på samma sätt utses personliga suppleanter. Av representanterna för de anställdas fackliga organisationer skall en företräda dem som har anvisats arbete som bedrivs av stiftelsen och en de anställda i övrigt. Detsamma gäller i fråga om suppleanter för dem. Finns flera sådana organisationer utses representanter och suppleanter av den organisation som företräder det största antalet arbetstagare inom varje kategori.

5 § Vad som i 1 § sägs om landstingskommun gäller i Göteborgs och Bohus län landstingskommunen och Göteborgs kommun, i Malmöhus län landstingskommunen och Malmö kommun och i Gotlands län Gotlands kommun.

Val enligt 3 och 4 §§ förrättas i dessa län enligt följande. I Göteborgs och Bohus län väljer landstinget *tre* ledamöter jämte suppleanter samt kommunfullmäktige i Göteborgs kommun ordförande och ytterligare *tre* ledamöter jämte suppleanter och en revisor jämte suppleant. I Malmöhus län väljer landstinget ordförande och ytterligare *fyra* ledamöter jämte suppleanter och en revisor jämte suppleant samt kommunfullmäktige i Malmö kommun *två* ledamöter jämte suppleanter. I Gotlands län förrättas valen av kommunfullmäktige i Gotlands kommun.

Val enligt 3 och 4 §§ förrättas i dessa län enligt följande. I Göteborgs och Bohus län väljer landstinget *fem* ledamöter jämte suppleanter samt kommunfullmäktige i Göteborgs kommun ordförande och ytterligare *fem* ledamöter jämte suppleanter och en revisor jämte suppleant. I Malmöhus län väljer landstinget ordförande och ytterligare *sex* ledamöter jämte suppleanter och en revisor jämte suppleant samt kommunfullmäktige i Malmö kommun *fyra* ledamöter jämte suppleanter. I Gotlands län förrättas valen av kommunfullmäktige i Gotlands kommun.

5. Den centrala stiftelsens anvisningsrätt (mom. 6)

under förutsättning av avslag på reservationen 3 av Torsten Stridsman, Allan Gustafsson, Arne Fransson och Pär Granstedt (alla c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar "En fråga" och slutar "godtas 2 §" bort ha följande lydelse:

Ett anmärkningsvärt inslag i lagförslaget är den i princip obegränsade rätt att meddela anvisningar som avses tillkomma den centrala stiftelsen i förhållande till de regionala stiftelserna. Enligt riksdagsbeslutet år 1977 skulle den centrala stiftelsen ha den i och för sig betydelsefulla uppgiften att fungera som samordnande och rådgivande instans med frihet för de regionala och lokala instanserna att driva verksamheten inom de allmänna ramar som anges centralt. Lagförslaget innebär på denna liksom på andra punkter en

omotiverad centralisering och byråkratisering av verksamheten. Lagförslaget bör i denna del ändras, så att den överensstämmer med intentionerna i 1977 års beslut.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *den centrala stiftelsens anvisningsrätt* att riksdagen antar 2 § i det genom propositionen framlagda lagförslaget i följande som reservanternas förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Reservanternas förslag*
2 § Den regionala stiftelsens verksamhet skall bedrivas effektivt och med iakttagande av affärsmässiga principer.	
Stiftelsen skall svara för planering, inrättande och drift av arbetsställen för skyddat arbete och industriella beredskapsarbeten som beslutas av regeringen eller av arbetsmarknadsstyrelsen eller den centrala stiftelsen. Stiftelsen skall därvid följa *dels* de övergripande beslut som fattas av den centrala stiftelsen i frågor rörande planering, budgetering och ekonomi samt beträffande personal- och rehabiliteringspolitik, *dels de anvisningar som lämnas av den centrala stiftelsen.*	Stiftelsen skall svara för planering, inrättande och drift av arbetsställen för skyddat arbete och industriella beredskapsarbeten som beslutas av regeringen eller av arbetsmarknadsstyrelsen eller den centrala stiftelsen. Stiftelsen skall därvid följa de övergripande beslut som fattas av den centrala stiftelsen i frågor rörande planering, budgetering och ekonomi samt beträffande personal- och rehabiliteringspolitik.

Särskilt yttrande

Lokaliseringen av den centrala stiftelsen (mom. 2)

av Gördis Hörnlund (s) som anför:

Det är beklagligt att riksdagen inte haft ett direkt inflytande över lokaliseringen av en så stor nybildad statlig verksamhet som den centrala stiftelsen. Detta är särskilt anmärkningsvärt med hänsyn till den tidigare riksdagsbehandlingen av lokaliseringsfrågan.

Enligt min uppfattning borde Borås ha valts till lokaliseringsort. Borås motsvarar väl de krav på kommunikationer m. m. som kan ställas för att verksamheten skall fungera väl. De till följd av tekokrisen välkända problemen för Boråsområdet talar starkt för lokalisering dit av ytterligare statlig verksamhet.

Innehållsförteckning

Propositionen 1
Bidrag till den centrala stiftelsen för skyddat arbete 1
Förslaget till lag om regionala stiftelser för skyddat arbete ... 1
Motionerna 3
Utskottet 4
Bakgrund 4
Anslag till den centrala stiftelsen för skyddat arbete 5
Lokaliseringen av den centrala stiftelsen 5
Förslaget till lag om regionala stiftelser för skyddat arbete ... 6
Utskottets hemställan 8
Reservationer 9
1. Lokaliseringen av den centrala stiftelsen (1 c) 9
2. Lokaliseringen av den centrala stiftelsen (3 c) 10
3. Avslag på propositionens förslag till lag om regionala stiftelser för skyddat arbete (c) 11
4. Formerna för att utse styrelseledamöter m. m. (m, c) 12
5. Den centrala stiftelsens anvisningsrätt (c) 14
Särskilt yttrande 15
Lokaliseringen av den centrala stiftelsen (1 s) 15

GOTAB 58921 Stockholm 1978